

işlere kanalizasyon eden bir etken işlevi gerektirir. 4- Mala ve kişisel menfaate karşı maddesel yaklaşım, onurlunun ilkesel tercihidir. Onurlu kişi, kimseye el aynacı vermez; madanî yaşar, kimseye muhtaç değildir; olmayacak bir iş yapar, kısaca kendi yağı ile kavrulur. 5- Sorumluluk duygusu ve sosyal duyarlılık, onurlunun asli gerekliliklerindedir. Onurlu kişi, verdiği sözde durur ve sorumluluklarını yerine getirir. 6- Bilgi, bilinç ve hikmet, onurlunun ana sermayesidir. Onurlu kişi, şahıs, olay ve düşünceleri, bilgi ve hikmetle değerlendirir. 7- Hak ve hukuka riayet, onurlunun temel prensibidir. Onurlu kişi, hakkına razı olur, hak ettiğiyle yetinir, kendisine ve başkasına haksızlık yapılmasına da asla razı olmaz. Onurlu kişi, "Haksızlık karşısında susan, hakkı ile birlikte şerefini de kaybeder." kendisine düşünür edinir. 8- Vakar, onurlunun en şahhasıdır. Onurlu kişi, vakar ile tekebbürü; (büyüklenme) tevazu ile tezelliği; (aşşağılık kompleksi) birbirine karıştırmaz. Bu hususiyetler, aynı zamanda olgun (kamil) maddesinin de temel vasıflarındandır. Netice itibarıyla maddesinin, İslam'ın ve güzel ahlakın kazandırdığı onur ve vakarı bihakkin temsil eden kişidir. İnsanlık onuruyla, maddesinin kişiliği kastetmiyoruz. Maddesinin kemellik Allah'a mahsustur. Hatasız kul olmaz. Hatasız olmak değil hatayı kabul etmek bir erdemdir. Şair şöyle der: "Eşme-i insaf gibi akile mizan olmaz Kişi noksanını bilmek gibi irfan olmaz. Kişinin onur, izzet ve şerefini zedeleyen, hatta tahrip eden bazı ahlaki zafiyetler ise şunlardır: 1- Boş ve yararsız işlerle meşguliyet. Boş işlerle meşgul olmak saygınlığı azaltır. 2- Abartı, yalan, gıybet, dedikodu vb. değersiz sözler. Kontrolsüz dil ve slup kişiliği tahfif eder. 3- Emanete ihanet etmek, verdiği sözde durmamak, insanları aldatmak, dolandırmak ve hile yapmak. Bu tür davranışlar onuru baltalar; tahrip eder. 4- Ufak hesaplar peşinde olmak, basit çıkarlar uğruna temel ilkelere aykırılık vermek. Basitlik ve ilkelik onursuzun ayrılmaz mesleği olmuştur. 5- Beşerî maddesinin nasebetlerinde gurur ve kibirle hareket etmek, riyakçılık yapmak. Bu tür davranışlar, hiçbir zaman onurla bir arada bulunmaz. 6- Yetki ve sorumluluğu kötüye kullanmak, iyi niyeti suistimal etmek. Bu durum kötü niyetin dışı vurumudur. 7- Beşerî maddesinin nasebetlerinde pragmatist ve oportünist yaklaşım. "Her şeyin üstünde tutmak da onursuzun belli başlı davranışlarından"dır. 8- Zararlı alışkanlıkları bağımlılık düzeyinde devam ettirmek. Bağımlılık, tutkuların esiri olmaktır. Dikkat edilirse onuru zedeleyen hususların çoğu maddesinin nafıklığın alametleridir. Maddesinin nafıkların kendilerine ait özellikleri yoktur. Maddesinin nafıklar, her dâimî ve her ortamın adamıdır. Duruma göre vaziyet alırlar. Bu sebeple maddesinin nafıklar (ikiyüzler), dâimînin en onursuz ve bayağı şahsiyetleridir. Ashab-ı kiramın beşerî maddesinin nasebetlerinde muhatabın kişiliğine göre takınmış olduğu tavır Kur'an'da şöyle "Onlar) Kâfirlere karşı onurlu ve zorlu, maddesinin minlere karşı merhametlidirler." (Fetih, 48/29.) "Yine Kur'an-ı Kerim'de gerektiren onur ve izzetin merci de şöyle beyan edilmektedir: "Her kim şeref ve izzet istiyorsa bilsin ki izzet baddesinin ile Allah'a aittir. Güzel sözler ancak O'nunadır." Salih amelî de güzel sözlerdir." (Fatır, 35/10.) Onurunu kaybedenler, kendilerini güvensiz hissettiklerinden sığındıkları günece tam manasıyla teslim olurlar. Kimseye muhtaç olmadan yaşamak da onurdur ancak sırf itibar için maddesinin edinmek, para ve mal biriktirmek kişiyi servetin bağımlısı haline getirir. Bu durumda insan mala değil, mal insana sahip olur. Bu da onursuzluğa yol açar. Makam sahibi olmayı ihtirasla getirmek de baddesindedir. Bazıları, yüksek modelli araba kullanarak ve konforlu konutlarda yaşayarak onurlu ve mutlu olacaklarını zannederler. Bunlar,

kaybettiği onuru yanlış adreste arayan kimselerdir. Bazıları da zengin ve soylu bir aileye mensubiyetle onurlu olunacağını düşünür. Asil bir aileden olmak bir onur olabilir ama onurlu kalmak için ailevi mensubiyet tek başına yeterli değildir. Her karar aşamasında, “Elalem ne der?” diye düşünümek, yararlı bir işi, insanların mülâhazalarından çekinerek ertelemek ya da iptal etmek de onursuzluktur. Zira böyle davranan biri, başkalarının değerlendirilmesini kendi iradesinden üstün tutmuş olmaktadır. Sıf insanlara yaranmak için yapılan işlerde hayır ve bereket yoktur. Ayrıca insanların beğenisine fazla güven de olmaz, bugün yücelttiğini yarın alçaltabilir. Onurlu kişi, ilkesel düşünür, Allah’a ve ahirette Allah’a vereceği hesaba göre karar verir. Önemli olan Allah’a yaklaşmaktır. Allah, kendi sevdiklerini kullarına da sevdendir. Peygamberimiz (s.a.s.) Veda Hutbesi’ne, insan onuruna, can ve mal dokunulmazlığına dikkat çekerek başlamıştır: “Şüphesiz řu beldeniz (Mekke), řu ayınız (hac), řu gününüz (arife) nasıl haramsa (korunmuşsa), kanlarınız ve mallarınız da birbirinize haramdır. (Her türlü tecavüzden korunmuştur.)” (Müslim, Hac, 147.) Veda Hutbesi, insan onurunu temel hak ve hürriyetleri teminat altına alan bir manifesto hükümdedir. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) muhatap olduğu herkesle yakından ilgilenir, onlara değerli oldukları hissiyatını verirdi. Sahabenin sıradan gördüğü bir şahsın dahi onun yanında bir değeri vardı. Allah Rasulü, Mescid-i Nebevi’yi gönüllü olarak temizleyen yaşlı bir hanımı birkaç gün göremeyince, nerde olduğunu sorar. Vefat ettiğini duyunca, “Bana haber vermeniz gerekmez miydi?” diyerek sitem eder ve gidip o hanımın mezarı başında dua eder. (Buhari, Cenaiz, 66.) Peygamberimiz sadece arkadaşlarına karşı değer, başka din mensuplarına da saygılı davranmıştır. Bir seferinde Allah Rasulü ashabi ile birlikte açık alanda otururken yanlarından cenaze geçer. Allah Rasulü ayağa kalkar. Sahabeden biri, “Ama ya Rasulallah! O bir Yahudi cenazesiydi.” deyince Peygamberimiz, “O bir insan değer mi?” demiştir. (Buhari, Cenaiz, 50; Müslim, Cenaiz, 24.) İnsana insan olduğu için saygı göstermek ahlaki bir erdemdir. Saygılı olan saygı görür. Cahiliye Dönemi insanların onur ve itibarda değer öllüsü, kabileleri, kabilelerinin kişi sayısı, develeri ve biriktirdikleri servetleri idi. Müşikler, kabileleri ve kabilelerine mensup kişilerin sayıları ile övünüyorlardı. (bkz. Tekasür, 102/1-2.) Zayıfın toplumda hiçbir kıymeti harbiyesi yoktu. Mehmet Akif o günkü insanın güccedil;süze yaklaşımını şöyle açıkıyor: Sırtlanları geçmişti beğer yırtıcılıkta Dişsiz mi bir insan onu kardeşleri yedi. İslam insanlığı, onurunu gücünden alan cahiliye anlayışından, gücünü onurundan olan insani bir anlayışa yükseltmiştir. İnsanlık kavramı; insan onurunu, insanın izzet ve şerefini, haysiyetini, hak ve hürriyetini ifade eder. Onurun olmadığı yerde ahlak, ahlakın olmadığı yerde ise insanlık olmaz. Ahlaki bir erdem olarak insanlık onuru, insanla birlikte her zaman ve her yerde bulunması gereken hayati bir değerdir.

[islam ve Hayat.Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)